

KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖS

Antopäivä 1 (26)
20.7.2017
Taltionumero
3595
Diaarinumero
2612/1/16

Asia Yleiskaavan hyväksymistä koskeva valitus
Valittajat Kari Kaskela ja hänen asiakirjoista ilmenevät 22 asiakumppaniaan
Päätös, jota valitus koskee

Hämeenlinnan hallinto-oikeus 1.7.2016 nro 16/0297/2

Asian aikaisempi käsittely

Punkalaitumen kunnanvaltuusto on 17.8.2015 (§ 25) tekemällään päätöksellä hyväksynyt Isosuon tuulivoimaosayleiskaavan.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hämeenlinnan hallinto-oikeus on valituksenalaisella päätöksellään, siltä osin kuin asiasta on korkeimmassa hallinto-oikeudessa kysymys, hylännyt Kari Kaskelan ja hänen 23 asiakumppaninsa valituksen.

Hallinto-oikeus on perustellut päätöstään tältä osin seuraavasti:

2. Pääasia

2.1. Sovellettavat oikeusohjeet, esityöt ja viranomaisohjeet

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n 1 momentin mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitetäessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus.

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n 2 momentin mukaan kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvittävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia.

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:n 1 momentin mukaan lain 9 §:ssä tarkoitettuja kaavan vaikutuksia selvitettäessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus, aikaisemmin tehdyt selvitykset sekä muut selvitysten tarpeellisuuteen vaikuttavat seikat. Selvitysten on annettava riittävät tiedot, jotta voidaan arvioida suunnitelman toteuttamisen merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset:

- 1) ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön;
- 2) maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon;
- 3) kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin;
- 4) alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen; sekä
- 5) kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön.

Maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:n 2 momentin mukaan maakunnan suunnittelussa ja muussa alueiden käytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista.

Maankäyttö- ja rakennuslain 39 §:n 2 momentin mukaan yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon:

- 1) yhdyskuntarakenteen toimivuus, taloudellisuus ja ekologinen kestävyys;
- 2) olemassa olevan yhdyskuntarakenteen hyväksikäyttö;
- 3) asumisen tarpeet ja palveluiden saatavuus;
- 4) mahdollisuudet liikenteen, erityisesti joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen, sekä energia-, vesi- ja jätehuollon tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen ympäristön, luonnonvarojen ja talouden kannalta kestävällä tavalla;
- 5) mahdollisuudet turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön;
- 6) kunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset;
- 7) ympäristöhaittojen vähentäminen;
- 8) rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen; sekä
- 9) virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys.

Maankäyttö- ja rakennuslain 39 §:n 3 momentin mukaan 2 momentissa tarkoitettut seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin laadittavan yleiskaavan ohjaustavoite ja tarkkuus sitä edellyttävät.

Maankäyttö- ja rakennuslain 39 §:n 4 momentin mukaan yleiskaava ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa.

Maankäyttö- ja rakennuslain 77 a §:n mukaan rakennuslupa tuulivoimalan rakentamiseen voidaan lain 137 §:n 1 momentin estämättä myöntää, jos oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa on erityisesti määrätty kaavan tai sen osan käyttämisestä rakennusluvnan myöntämisen perusteena.

Maankäyttö- ja rakennuslain 77 b §:n mukaan laadittaessa 77 a §:ssä tarkoitettua tuulivoimarakentamista ohjaavaa yleiskaavaa, on sen lisäksi, mitä yleiskaavasta muutoin säädetään, huolehdittava siitä, että:

- 1) yleiskaava ohjaa riittävästi rakentamista ja muuta alueiden käyttöä kyseisellä alueella;
- 2) suunniteltu tuulivoimarakentaminen ja muu maankäyttö sopeutuu maisemaan ja ympäristöön;
- 3) tuulivoimalan tekninen huolto ja sähkönsiirto on mahdollista järjestää.

Valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista ja niiden tarkistamisesta annettujen valtioneuvoston päätösten 30.11.2000 ja 13.11.2008 kohdan 4.1 mukaan valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on jaettu alueidenkäyttöä ja alueidenkäytön suunnittelua ohjaavien vaikutusten perusteella yleis- ja erityistavoitteisiin. Yleistavoitteet ovat luonteeltaan alueidenkäyttöä ja alueidenkäytön suunnittelua koskevia periaatteellisia linjauksia. Sen sijaan erityistavoitteet ovat alueidenkäyttöä ja alueidenkäytön suunnittelua koskevia velvoitteita.

Kohdan 4.3 (Eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu) erityistavoitteissa on todettu muun muassa, että haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille on jätettävä riittävän suuri etäisyys.

Kohdan 4.4. (Kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat) erityistavoitteissa on todettu muun muassa, että alueidenkäytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Viranomaisten laatimat valtakunnalliset inventoinnit otetaan huomioon alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtina.

Maankäyttö- ja rakennuslain 77 b §:n yksityiskohtaisten perusteluiden (HE 141/2010 vp) mukaan yleiskaava ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muulle oikeudenhaltijalle kohtuutonta haittaa. Kohtuuttomuuden arviointi on kokonaisharkintaa, jossa arvioinnin lähtökohtana on yleiskaavan ja kaavamääräysten kokonaisvaikutukset maanomistajan asemaan. Tällöin huomiota voidaan kiinnittää esimerkiksi muiden maanomistajien kohteluun kaavoituksessa, muiden kilpailevien maankäyttötarpeiden painavuuteen, alueen sijaintiin ja maanomistajan kaavasta mahdollisesti saamaan hyötyyn. Kohtuuttomuuden arvioinnissa on lisäksi otettava huomioon, että yleiskaavoituksessa ei ole katsottu voitavan kaava-

määräyksellä rajoittaa laajalla alueella yksityisen alueen käyttöä toisen yksityisen harjoittaman, ympäristölupaa edellyttävän toiminnan turvaamiseksi. Viimeksi mainitulla seikalla on merkitystä esimerkiksi maanomistusolosuhteiltaan pirstoutuneilla alueilla, joilla rakennettavien tuulivoimaloiden ympäristövaikutukset saattavat ulottua muiden kiinteistöjen alueille.

Melutason ohjearvoista annetun valtioneuvoston päätöksen (993/1992) 1 §:n mukaan mainittua päätöstä sovelletaan meluhaittojen ehkäisemiseksi ja ympäristön viihtyisyyden turvaamiseksi maankäytön, liikenteen ja rakentamisen suunnittelussa sekä rakentamisen lupamenettelyssä. Päätöksen 2 §:n 1 momentin mukaan asumiseen käytettävillä alueilla on ohjeena, että melutaso ei saa ylittää ulkona melun A-painotetun ekvivalenttitason (L_{Aeq}) päiväohjearvoa (klo 7–22) 55 dB eikä yöohjearvoa (klo 22–7) 50 dB. Uusilla alueilla on melutason yöohjearvo kuitenkin 45 dB. Loma-asumiseen käytettävillä alueilla on 2 §:n 2 momentin mukaan ohjeena, että melutaso ei saa ylittää päiväohjearvoa 45 dB eikä yöohjearvoa 40 dB. Loma-asumiseen käytettävillä alueilla taajamassa voidaan kuitenkin soveltaa 1 momentissa mainittuja ohjearvoja. Valtioneuvoston päätös ei ole oikeudellisesti sitova.

Ympäristöministeriö on antamassaan ohjeessa 4/2012 ”Tuulivoimarakentamisen suunnittelu” todennut, ettei edellä mainittu valtioneuvoston melutason ohjearvoista antama päätös suoraan sovellu tuulivoimamelun häiritsevyyden arviointiin. Tuulivoimarakentamisesta saatujen kokemusten ja melun häiritsevyytutkimusten perusteella on todettu, että näiden melutason ohjearvojen käyttäminen suunnittelussa johtaa liian suureen meluhäiriöön. Tuulivoimarakentamisen meluvaikutusten minimoimiseksi on olennaista sijoittaa tuulivoimalat riittävän kauas asutuksesta ja muista meluvaikutuksille herkistä kohteista. Tuulivoimarakentamisen suunnittelussa suositellaan käytettäväksi oppaassa (4/2012) esitettäviä suunnitteluohjearvoja. Ne perustuvat pääosin muiden maiden kokemuksiin tuulivoimaloiden tuottaman äänen häiriövaikutuksista ja muissa maissa käytössä oleviin tuulivoimalamelulle annettuihin ohjearvoihin. Ohjeen mukaan tuulivoimarakentamisen suunnitteluohjearvot ovat riskienhallinnan ja suunnittelun apuväline. Niiden avulla voidaan tunnistaa tuulivoimarakentamiseen parhaiten soveltuvat alueet. Näillä suunnitteluohjearvoilla pyritään varmistamaan, ettei tuulivoimaloista aiheudu kohutonta häiriötä ja että esimerkiksi asuntojen sisämelutasot pysyvät asuimurveysohjeen mukaisina.

Ohjeessa 4/2012 esitettyjen suunnitteluohjearvojen mukaan asumiseen käytettävillä alueilla, loma-asumiseen käytettävillä alueilla taajamissa ja virkistysalueilla melutaso ei saisi ylittää ulkona melun A-painotetun ekvivalenttitason (L_{Aeq}) päiväohjearvoa (klo 7–22) 45 dB eikä yöohjearvoa (klo 22–7) 40 dB. Loma-asumiseen käytettävillä alueilla taajamien ulko-

puolella, leirintäalueilla ja luonnonsuojelualueilla melutaso ei saisi ylittää päiväohjearvoa 40 dB eikä yöohjearvoa 35 dB. Mikäli tuulivoimalan ääni on laadultaan erityisen häiritsevää eli ääni on tarkastelupisteessä soivaa (tonaalista), kapeakaistaista tai impulssimaista tai se on selvästi sykkivää (amplitudimoduloitua eli äänen voimakkuus vaihtelee ajallisesti), lisätään laskenta- tai mittaustulokseen 5 dB ennen suunnitteluohjearvoon vertaamista. Ohjeen mukaan sisämelutasot voidaan arvioida ulkomelutasojen perusteella ottamalla huomioon rakennusten vaipan äänen-eristävyys.

Ympäristöministeriö on ympäristönsuojelulain (86/2000) 108 §:n ja 117 §:n nojalla antanut ohjeen tuulivoimaloiden melun mallintamisesta (2/2014). Ohje on tullut voimaan 28.2.2014 ja on voimassa toistaiseksi. Ohjetta voidaan hyödyntää meluvaikutusten ja melulle altistumisen arvioinnissa ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä, yksityiskohtaisessa kaavoituksessa, rakennuslupaharkinnassa ja ympäristölupamenettelyssä.

Ohjeen 2/2014 mukaan melumallinnuksen epävarmuus sisällytetään laskennan lähtöarvoina käytettyyn tuulivoimaloiden melupäästön lukuarvoon. Ohjeen kohdassa, joka koskee melumallinnusta ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä ja yksityiskohtaisessa kaavoituksessa todetaan, että tuulivoimalan tai tuulivoima-alueen tuulivoimaloiden melumallinnuksen lähtöarvoina käytetään ympäristöministeriön mittausohjeen mukaisesti mitattuja tai valmistajan standardin IEC TS 61400–14 mukaisesti ilmoittamia tuulivoimaloiden melupäästön (äänitehotaso) takuuarvoja. Äänen mahdollinen kapeakaistaisuus ja pienitaajuisten komponenttien osuus äänen spektrissä selvitetään. Melun impulssimaisuuden ja merkityksellisen sykinän (amplitudimodulaatio) vaikutukset sisältyvät lähtökohtaisesti valmistajan ilmoittamiin melupäästön takuuarvoihin, eikä niiden tarkastelua tässä yhteydessä edellytetä. Sanktio voidaan huomioida laskennan lähtöarvoissa, mikäli tiedetään tuulivoimalan melupäästön sisältävän kapeakaistaisia/tonaalisia komponentteja ja voidaan arvioida näiden erityispiirteiden olevan kuulohavainnoin erotettavissa ja ohjeistuksen mukaisesti todennettavissa melulle altistuvalla alueella. Kapeakaistaisuus/tonaalisuus arvioidaan ympäristöministeriön tuulivoimaloiden melupäästön mittausohjeen mukaan. Muussa tapauksessa sanktioita ei sovelleta melun mallinnuksessa. Melun aiheuttaman haittavaikutuksen katsotaan minimoituvan, kun tuulivoimarakentamisen päivä- ja yöajan keskiäänitason suunnitteluohjearvot alittuvat tarkastelupisteessä.

Sosiaali- ja terveysministeriön asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista antaman, 15.5.2015 voimaan tulleen asetuksen 545/2015 1 §:n mukaan asetusta sovelletaan terveydensuojelulain nojalla tehtävään asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisten olosuhteiden valvontaan. Asetuksen 12 §:n 1 momentin mukaan asunnon tai muun

oleskelutilan terveydellisten olosuhteiden todentamiseen sisämelun päivä- ja yöajan keskiäänitasoon sovelletaan liitteen 2 taulukon 1 toimenpiderajoja. Asetuksen 12 §:n 3 momentin mukaan yöaikainen (klo 22–7) musiikkimelu tai muu vastaava mahdollisesti unihäiriötä aiheuttava melu, joka erottuu selvästi taustamelusta, ei saa ylittää 25 dB yhden tunnin keskiäänitasona $L_{Aeq, 1h}$ (klo 22–7) mitattuna niissä tiloissa, jotka on tarkoitettu nukkumiseen. Asetuksen 12 §:n 4 momentin mukaan teknisten laitteiden aiheuttama melu asuinhuoneissa ei saa ylittää liitteen 2 taulukoiden 1 ja 2 arvoja. Teknisten laitteiden yöaikaisen melun enimmäistaso L_{AFmax} (klo 22–7) ei saa ylittää 33 dB. Jos melua esiintyy yöaikaan satunnaisesti tai harvoin, arvot saavat olla tätä suurempia kuitenkin siten, että yli 45 dB tasoja ei esiinny lainkaan.

Mainitun sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksen liitteen 2 taulukon 1 mukaiset toimenpiderajat ovat asuinhuoneistossa (asuinhuoneet ja oleskelutilat) päiväajalla (klo 7–22) 35 dB ja yöajalla (klo 22–7) 30 dB.

Suomessa ei ole annettu varsinaisia ohjeita tuulivoimaloiden aiheuttamalle välkkeelle eli vilkkuvalle varjostukselle. Ohjeen 4/2012 mukaan välkevaikutusten arvioinnissa on suositeltavaa käyttää apuna muiden maiden suosituksia välkkeen rajoittamisesta. Tällä perusteella välkevaikutuksen rajana niin sanotussa todellisessa tilanteessa käytetään yleisesti vuositasolla 8–10 tuntia.

2.2. Kaava-alue ja kaavaa koskeva selvitys

2.2.1. Kaava-alueen sijainti ja kaavaratkaisu

Kaavaselostuksen mukaan Isosuon tuulivoimaosayleiskaavan suunnittelualue sijaitsee Punkalaitumen kunnan lounaisosassa Isosuon pohjoispuolella noin kolmen kilometrin etäisyydellä Punkalaitumen keskustasta. Kaava-alueelle on osoitettu tuulivoimaloiden alueet ja ohjeelliset rakennuspaikat 6 tuulivoimalalle sekä kulkuyhteydet ja sähkönsiirtoreitit. Osayleiskaava-alue on muutoin osoitettu pääosin maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi (M, M-1). Isosuon turvetuotantoalue on osoitettu maa-ainesten ottoalueeksi (EO-t/M), joka turpeen oton päätyttyä varataan maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi. Alueen pohjoisosaan on osoitettu Santaporsaan tilan kotieläintalouden suuryksikkö (ME). Peltoalueet on osoitettu maatalousalueeksi (MT).

Tuulivoimalan alueita koskevan kaavamääräyksen mukaan tuulivoimalan tornin korkeus saa olla enintään 144 metriä ja kokonaiskorkeus ei saa ylittää 210 metriä maanpinnasta. Tuulivoimaloiden runko tulee toteuttaa liejiö- ja rakenteisena. Tuulivoimaloiden värityksen on oltava yhtenäinen ja vaalea. Tuulivoimaloiden rakennuslupahakemusten liitteenä tulee olla

melu- ja varjostus selvitykset valitulla voimalatyypillä. Ennen rakennusluvan myöntämistä tulee varmistaa, etteivät voimalat aiheuta ympäristöministeriön suunnitteluohjearvojen 4/2012 keskiäänitasoja ylittävää melua (pysyvään asutukseen osoitetuilla alueilla päiväaikaan 45 dB ja yöaikaan 40 dB, loma-asuntoalueilla päiväaikaan 40 dB ja yöaikaan 35 dB).

Kaavan yleismääräysten mukaan tätä osayleiskaavaa saa käyttää osayleiskaavaan perustuvien tuulivoimaloiden rakennusluvan myöntämisen perusteena (MRL 77 a §). Tuulivoimaloiden suunnittelussa, rakentamisessa sekä muussa alueen hoidossa ja käytössä on otettava huomioon maisema ja pyrittävä lieventämään haitallisia vaikutuksia. Kaava-alueella on otettava huomioon maiseman arvot jatkotoimenpiteissä. Uusia asuin- ja loma-asuinrakennuksia tai muita melusta häiriintyviä toimintoja ei saa sijoittaa alueelle, jolla ympäristöministeriön melun suunnitteluohjearvoissa 4/2012 määritellyt melutasot voivat ylittyä.

2.2.2. Maisema

Kaavaselostuksen mukaan kaava-alueella tai sen lähivaikutusalueella ei sijaitse valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita. Alueen pohjoispuolelle alle 500 metrin etäisyydelle sijoittuu Punkalaitumen kulttuurimaisema. Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi 2013 sekä Pirkanmaan valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi 2013 ehdottavat alueen osoittamista valtakunnallisesti arvokkaaksi.

Lähimmät valtakunnallisesti arvokkaat rakennetun kulttuuriympäristön alueet (RKY 2009) ovat Punkalaitumen keskustan kylämaisema sekä Punkalaitumenjoen kylä- ja viljelymaisema. Punkalaitumen keskustan kylämaisema edustaa agraarimaisemaa, jonka vaikuttava kulttuurimaisema muodostuu jokivarren avoimesta viljelymaisemasta, maisemaa seurailevista teistä, niihin liittyvistä talonpoikaistiloista ja pienasutuksesta. Matkaa keskustan kylämaiseman RKY-alueelta lähimpään suunniteltuun tuulivoimalaan on noin 2,7 kilometriä ja kylä- ja viljelymaisemasta noin 5 kilometriä.

Punkalaitumen keskustaajaman rakennusinventoinnin 2002 perusteella keskustaajaman alueella sijaitsee viisi valtakunnallisesti arvokasta kiinteistöä; Mäenpään työväentalo, Sarkkilan kansakoulu, Vähä-Pouru, kirkko sekä Kunnantalo.

Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa kaava-alueen pohjoispuolella Punkalaitumenjoen ympäristö on osittain osoitettu valtakunnallisesti arvokkaaksi kulttuuriympäristöksi (Punkalaitumen kulttuurimaisema, akv134) ja osittain maakunnallisesti arvokkaaksi kulttuuriympäristöksi (Punkalaitumenjoki, akm135). Alue on myös osoitettu maatalousalueeksi, jolla on erityisiä ympäristöarvoja (MY).

Urjalasta Punkalaitumen kautta Huittisiin johtava tie on matkailutie (Urjalan taikayön tie). Matkailutie on maakunnallisesti arvokas maisemnähtävyys. Matkailutie kulkee Punkalaitumen keskustan kylämaiseman Punkalaitumenjoen kylä- ja viljelymaiseman sekä Punkalaitumenjoen kulttuurimaiseman lävitse.

Yhteenvedona kaavaselostuksessa on todettu, että pääosin nauhamaisen kulttuuriympäristövyöhykkeen pituus on lähes 30 kilometriä.

Kaavaselostuksen mukaan tuulivoimakaavan vaikutuksia maisemaan ja kulttuuriympäristöön on selvitetty karttatarkastelujen ja -analyysien, näkemäalueanalyysin, näkymäsektoritarkastelujen sekä maastokäyntien avulla. Maisemavaikutuksia on tutkittu ja havainnollistettu kuvasovitteiden avulla.

Tuulivoimaloiden voimakkaimmat maisemavaikutukset kohdistuvat lähimaisemaan ja tuulivoimaloita lähimpinä sijaitsevalle asutukselle. Voimalat T4, T5 ja T6 sijoittuvat metsäiselle alueelle, jolloin voimaloiden läheisyydessä on aivan voimalan pystytyspaikkaa lukuun ottamatta puustoa, joka peittää näkymiä. Voimalat T1, T2 ja T3 sijoittuvat turvetuotantoalueelle. Suunnittelualan pohjoispuolella pääosin puoliavoi-mella alueella muodostuu näkyvyysanalyysin mukaan näkymiä tuulivoimaloiden suuntaan. Suunnittelualue sijoittuu jokilaakson uomasta nousevalle tasaiselle alueelle ja jää pääosin päänäkymistä sivuun. Suunnittelu-alueen kohdalla Punkalaitumenjokilaakson maisema avautuu puoliavoimena myös etelään tuulivoimaloiden suuntaan peltojen jatkuessa kohti etelää. Pienipiirteisessä maisemassa mittasuhteiltaan suuret voimalat la-tistavat muun rakennetun ympäristön ja jokilaakson elementtien mitta-suhteita. Maisemaa selkeästi rajaavan metsänrajan puuttuessa sekä met-säsaarekkeista ja yksittäisistä puista johtuen siluetti on rikkonainen. Voi-maloiden näkyminen maiseman taustalla voi ajoittaen näyttää sekavalta tai levottomalta tiellä liikuttaessa. Pääosin tuulivoimalat sijoittuvat päänäkymistä sivuun, mutta paikoin tien kaarteissa näkymä voi suuntautua voimaloiden suuntaan.

Niille alueille, joille voimalat vielä erottuvat selkeinä elementteinä kaukomaisemassa eli yli kuuden kilometrin etäisyydellä tuulivoimaloista, muuttuu katseltavan kaukomaiseman identiteetti luonteeltaan modernimaksi tuotantomaisemaksi. Etäisyydestä johtuen yli kuuden kilometrin päähän ulottuvalla alueella voimalat eivät enää hallitse maisemakuvaa, eikä voimaloilla ole merkittävää vaikutusta maiseman hierarkiaan.

Tuulivoimaloiden vaikutuksia kulttuurimaisemaan ja -ympäristöön on arvioitu yleiskaavatasoisesti aluekokonaisuuksina. Herkkystarkastelun perusteella tärkeimmiksi nousivat Punkalaitumenjokilaakson viljelymai-semat tuulivoimaloiden lähivaikutusalueella, Punkalaitumen taajaman

rakennettu kulttuuriympäristö ja Pöllönaukeen asutus. Vaikutukset osalle laajaa kulttuurimaisema-alueita ovat merkittäviä, mutta kokonaisuutena Punkalaitumenjoen laakson kulttuurimaisemavyöhykkeen voidaan arvioida kestävän tuulivoimaloiden rakentamisesta aiheutuvan muutoksen. Tuulivoimalat ovat mittakaavaltaan valtavia suhteessa alueen nykyiseen rakentamiseen ja kontrasti nykyiseen ympäristöön on suuri. Muutos ei kuitenkaan leikkaa tai katkaise nauhamaista kulttuuriympäristön rakennetta, vaan sijoittuu siitä sivuun, alueelle, jota ei ole maaperän takia otettu viljelykäyttöön.

2.2.3. Linnusto

Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa kaava-alueen eteläosaan on osoitettu Punkalaitumen Isosuon turpeenottoalue (EO 050). Suunnittelualueen eteläpuolelle sijoittuu Punkalaitumen Isosuon luonnonsuojelualue (SL 261) ja Natura 2000 -alue (nat115). Alue on sisällytetty Natura-verkostoon luontodirektiivin liitteen luontotyyppien perusteella (SCI). Lisäksi alue kuuluu suurelta osin soidensuojelualueeseen (SSA020005) sekä soidensuojeluohjelmaan (SSO020067). Pieni osa alueesta lukeutuu yksityisiin suojelualueisiin (YSA205606, YSA205330). Lähimmästä ohjeellisesta tuulivoimalan paikasta on yli 900 metriä etäisyyttä Isosuon Natura-alueeseen.

Kaavaselostuksen mukaan kaava-alueita ja sen lähiseutua koskevat linnustollisesti merkittävien alueiden tiedot on koottu ympäristöhallinnon paikkatietoaineistosta (Natura-alueet) sekä BirdLife Suomen paikkatietoaineistoista. Kaava-alueen ja lähiseudun tiedossa olevat petolintujen pesäpaikat on tiedusteltu Luonnontieteellisen keskusmuseon rengastustoimistosta.

Pesimälinnustoselvityksen mukaan pesimälinnustoa kartoitettiin linjalaskennoilla 26.5.2015 ja pistelaskennoilla 2.6.2015 ja 11.6.2015. Kehräjäkuuntelu tehtiin yöllä 10.6.–11.6.2015. Lisäksi alueen linnustoa havainnoitiin luontotyyppi-inventointien yhteydessä 25.–27.5. ja 5.6.2015. Erityistä huomiota kiinnitettiin uhanalaisten, EU:n lintudirektiivin liitteen I lajien sekä Suomen erityisvastuulajien esiintymiseen. Suunnittelualueen lisäksi käytiin kartoittamassa Isosuon Natura 2000 -aluetta sekä eteläpuolisella turvetuotantoalueella sijaitsevaa vesiallasta.

Pesimälintuselvityksissä havaittiin yhteensä 74 lintulajia, joista 56 tavattiin suunnittelualueella. Linjalaskentojen perusteella alueen linnustotiheydeksi laskettiin noin 289 paria/km². Alueella havaittu lintutiheys on melko suuri, sillä keskimäärin Etelä-Suomen vastaavilla metsäisillä luontotyypeillä lintujen suhteellinen tiheys on noin 200 paria neliökilometrillä. Pistelaskentojen perusteella suhteellinen lintutiheys on metsäisellä alueella keskimäärin noin 392 pr/km² ja turvetuotantoalueella sijainneilla paikoilla keskimäärin noin 273 pr/km².

Suunnitelluilla tuulivoimaloiden sijoituspaikoilla tai niiden välittömässä lähiympäristössä ei havaittu merkittävien pesimälintujen esiintymispaikkoja. Koko suunnittelualueen pinta-alaan nähden lajisto on keskimääräistä vähäisempää ja yksilömäärät pienempiä, mikä johtuu suuresta turvetuotantoalueen osuudesta alueen kokonaispinta-alaan nähden. Metsäisillä alueilla pesimälintutiheys on kuitenkin melko suuri, joka johtunee keskenään eri-ikäisten metsäkuvioiden vaihtelusta ja toisaalta paikoittelun myös tavanomaista talousmetsää yhteneväisemmästä puustoisesta metsäalueesta alueen itä- ja koillisosassa. Tälle alueelle ei kuitenkaan kohdistu osayleiskaavassa rakentamistoimia.

Metsäkanalintuja koskevan luontoselvityksen mukaan metsojen törmäysriski voimaloihin arvioidaan olevan vähäinen, sillä metsot eivät juuri lennä puiden latvojen yläpuolella. Teerien törmäysriski saattaa erityisesti talvella olla metsoja suurempi, sillä parvet liikkuvat enemmän. Teeret viihtyvät talvella kuitenkin koivikoissa, joissa niille on paremmin ravintoa tarjolla kuin havupuuvaltaisissa metsissä. Kaava-alueen metsiköt ovat havupuuvaltaisia ja törmäysriskin voidaan siten arvioida olevan melko pieni.

Kaavaselostuksen mukaan linnut oppivat väistämään pesimäalueensa tuulivoimaloita, eivätkä ne yleensä aiheuta törmäyskuolemia. Voimaloiden sijoituspaikkojen lajisto on tavanomaista talousmetsien ja avointen alueiden lajistoa, eikä voimalapaikoilla pesi uhanalaisia tai tuulivoimatuotannon kannalta herkkiä lajeja. Alueella pesivät lajit hakevat ravintonsa etupäässä metsäympäristön sisältä tai turvetuotantoalueelta eivätkä ne juuri lennä tuulivoimaloiden lapojen korkeudella. Yksittäisen voimalan vaatima pinta-ala on melko pieni, noin puoli hehtaaria. Lisäksi suunnitellut rakennuspaikat ovat jo valmiiksi metsätalouskäytössä tai turvetuotannon voimakkaasti muuttamaa turvemaata. Tästä johtuen suunniteltu tuulivoimapuisto ei aiheuta merkittävää lintujen elinympäristöjen vähenemistä. Tutkimuksissa on todettu tuulivoiman häiriövaikutuksen yltävän herkimmillä lajeilla noin 600 metrin etäisyydelle, joten suunniteltujen tuulivoimaloiden ei arvioida aiheuttavan häiriötä arvokkaalle suo- tai kosteikkolajistolle. Suolla pesivän lajiston ei arvioida myöskään lentävän säännöllisesti ruokailemaan tuulivoimapuiston lävitse alueen pohjoispuolelle, ainakaan riskikorkeudella, joten tuulivoimapuisto ei aiheuta merkittävää törmäysriskiä lajistolle.

Kevätmuuton selvityksen mukaan selvityksen pääasiallisena kohteena olivat suuret ja muut tuulivoimaloiden törmäysriskin kannalta merkitykselliset lajit. Muutonseuranta pyrrittiin suorittamaan kohdelajiryhmien muuttohuippuina. Lintujen lentokorkeusluokka merkittiin varovaisuusperiaatteen mukaan siten, että mikäli lintuyksilön/parven on jossain

vaiheessa havaittu lentävän riskikorkeudella, on sen lentokorkeudeksi merkitty riskikorkeus eli tuulivoimalan lapakorkeus. Isosuon alueen kautta muuttavaa linnustoa selvitettiin keväällä 2014 maaliskuu- ja toukokuussa 29.3.–16.5. välisenä aikana 9 eri päivänä yhteensä 53,5 tunnin ajan.

Syysmuuton seurannan mukaan syysmuuttoa seurattiin Isosuon suunnittelualueella neljänä päivänä yhteensä 29 tuntia syksyllä 2014. Seuranta-päivät pyrittiin ajoittamaan isojen lintujen muuttoon. Seuranta-ajankohta oli liian myöhäinen monen alkusyksyn muuttajan kannalta. Myös kurkien päämuuttopäivä oli noin viikkoa ennen seurannan alkamista. Myös suuri osa hanhista ja päiväpetolinnuista sekä kahlaajista oli ehtinyt jättää Suomen seurannan aikaan. Suurin osa sorsalinnuista, kahlaajista ja pienistä varpuslinnuista on yömuuttajia eikä päivällä tehty havainnointi sovellu menetelmänä kovin hyvin niiden muuton seurantaan. Yhden syksyn aikana tehdyllä neljän vuorokauden mittaisella seurannalla on mahdollista saada vain yleispiirteinen käsitys suunnittelualan muutonaikaisesta merkityksestä. Syysmuutontarkkailun yhteydessä havaittu muutto oli suhteellisen vähäistä.

Kaavaselostuksen mukaan merikotkan, kurjen ja hanhien lisäksi Punkalaitumen kautta ei kulje muiden lajien valtakunnallisesti tai seudullisesti merkittäviä muuttoväyliä. Tuulivoiman muuttolinnustoon kohdistuvat vaikutukset aiheutuvat törmäyskuolemista sekä este- ja häirintävaikutuksesta. Kurjen päämuuttoreitti voi sekä keväällä että syksyllä kulkea Punkalaitumen alueella ja myös suunnittelualan ylitse. Kurkien päämuutto tapahtuu yleensä kirkaalla kelillä, jolloin kurjet lentävät niin korkealla, että ne eivät ole vaarassa törmätä tuulivoimaloihin. Lisäksi kurkien on havaittu väistävän tuulivoimaloita jo satojen metrien etäisyydeltä. Myös Euroopan tuulivoimapuistoissa dokumentoidut lintukuolemat osoittavat, että kurki ei ole erityisen altis törmäämään tuulivoimaloihin. Isosuon Natura-alue ja turvetuotantoalue saattavat houkuttaa joinain vuosina kurkia myös lepäilemään alueelle, vaikka merkittävistä kertymistä ei tietoa olekaan. Kurkien lepäilyyn soveltuvat kosteat ja avoimet alueet sijaitsevat pääosin yli kilometrin etäisyydellä tuulivoimaloista. Turvesuon pohjoisosassa eli kaava-alueen eteläosa on myös avoin alue ja voisi sen puolesta soveltua kurkien lepäilyyn. Alue on kuitenkin melko kuiva eikä tarjoa lepäileville kurjille ravintoa, joten sillä ei sen vuoksi ole todennäköisesti ollut suurta merkitystä kurjille. Edellä mainituista seikoista johtuen, vaikka hankealue sijaitsee kurkien päämuuttoreitillä, tuulivoimapuiston vaikutus muuttaviin kurkiin arvioidaan vähäiseksi.

Isosuon suunnitellut tuulivoimalat sijaitsevat merikotkan keväiseen päämuuttoreittiin nähden vajaan kahden kilometrin levyisellä vyöhykkeellä ja tuulivoimaloiden väliin jää muuttosuuntaan nähden vähintään 500 metrin vapaat vyöhykkeet. Isosuon tuulivoima-alue on siten havaittavissa jo aikaisessa vaiheessa ja tuulivoimapuiston väistäminen onnistuu

muuttamalla lentoreittiä. Väistämisen todennäköisyyttä lisää se, että merikotkat muuttavat pääosin kirkkailla poutasäillä. Todennäköisesti ainakin puolet merikotkista muuttaa törmäysriskikorkeudella.

Isosuon turvetuotantoalueen on todettu keräävän ainakin keväisin hanhia ja muita vesi- ja kahlaajalintuja lepäilemään ja ruokailemaan alueelle. Muuttavien hanhien on tutkimuksissa todettu väistävän tuulivoimapuistoja herkästi. Hanhien on havaittu karttavan talvehtimis- ja ruokailu-alueillaan tuulivoimapuistojen läheisyyttä aina 600 metrin etäisyydelle saakka. Kaava-alueen eteläisin suunniteltu tuulivoimala sijaitsee yli kilometrin etäisyydellä turvetuotantoalueen laskeutusaltaista. Etäisyydestä johtuen suunnitelluista tuulivoimaloista, tieyhteyksistä tai sähkönsiirrosta ei arvioida aiheutuvan alueella lepäileviin tai alueen kautta muuttaviin metsä- ym. hanhiin kohdistuvia merkittäviä vaikutuksia.

Natura-tarveharkinnan yhteydessä on arvioitu tuulivoimahankkeen vaikutuksia linnustoon, Natura-alueen vesitasapainoon ja luontotyyppeihin. Merkittäviä vaikutuksia ei arvioinnin perusteella ole.

2.2.4. Melu

Isosuon tuulivoimahankkeen meluselvityksen mukaan melumallinnus tehtiin ympäristöministeriön ohjeen 2/2014 mukaisilla laskentaparametreilla. Melumallinnukset on tehty SoundPlan 7.3 -melulaskentaohjelmalla ja siihen sisältyvää ISO 9613-2 melulaskentamallia käyttäen. Pienitaajuisen melun tarkastelu tehtiin soveltaen DSO 1284 mukaista menetelmää YM:n ohjeen 2/2014 mukaisesti. Mallinnuksessa voimalaitosten napakorkeutena käytettiin 144 metriä ja Vestas V126-3.3MW -laitosmallin tietoja. Tuulen nopeuden saavuttaessa napakorkeudella 14 m/s, on kokonaisäänitehotaso L_{WA} 105,9 dB. Tästä skaalaamalla saatiin valmistajan ilmoituksen mukaan, laitosmallin suurin A-painotettu äänitehotaso L_{WA} 106 dB tuulennopeuksilla ≥ 15 m/s, joka on taattu arvo. Melutasoihin ei ole lisätty mitään mahdollisia häiritsevyysskorjauksia. Maastomalli on laadittu Maanmittauslaitoksen maastotietokannan kahden metrin korkeusmallin aineistosta. Maastomallissa ei huomioitu rakennuksia eikä metsäkasvillisuutta melua vaimentavana tekijänä.

Tutkittava laitosmalli ei valmistajan toimittamien tietojen mukaan aiheuta kapeakaistaista melua ja kun melun kapeakaistainen luonne tyypillisesti vielä vähenee etäisyyden kasvaessa melulähteestä kuuntelupisteeseen, ei tuulivoimamelun arvioida olevan kapeakaistaista tarkastelluilla (satojen metrien) etäisyyksillä.

Pienitaajuinen melu laskettiin kuuteen reseptoripisteeseen. Pienitaajuisen melun laskentatulokset ulkona osoittavat, että rakennuksilta vaadittavat ääneneristävyydet ovat reseptoripisteestä riippuen enimmillään muutamasta desibelistä noin seitsemään desibeliin. Pienimmillä terssikaistoilla

jo ulkomelutasot alittavat sisätilojen toimenpiderajat. Päiväaikaisiin toimenpiderajoihin verrattuna vain reseptoripisteessä E ulkomelutasot ovat sisätilojen toimenpiderajojen yli muutaman terssikaistan osalta. Kun huomioidaan ulkoseinän ääneneristävyys DSO 1284 -menetelmässä mainittujen arvojen mukaisesti, alittavat terssikohtaiset sisämelutasot asuimisterveysasetuksen mukaiset yöaikaiset pienitaajuisten sisämelun toimenpiderajat kaikissa reseptoripisteissä. Tulokset osoittavat, että ympäristön rakennusten kohdalla normaalia rakentamistapaa vastaava ilmaääneneristys riittää vaimentamaan tuulivoimalaitosten pienitaajuisten melun toimenpiderajojen alle.

Kaavaselostuksen mukaan mallinnuksessa keskiäänitaso lähimmän loma-asunnon (Saarikko) luona alittaa päiväajan suunnitteluohjearvon $L_{Aeq\ 7-22}$ 40 dB ja on yöajan suunnitteluohjearvon $L_{Aeq\ 22-7}$ 35 dB tasalla. Suunnittelualueen pohjoispuolella sijaitsevan Santaporsas Oy:n tuotantorakennuksen, jonka siipirakennukseen on myönnetty rakennuslupa varastorakennuksen muuttamiselle sikalatyöntekijän asunnoksi, kohdalla melutaso on noin 37,5 dB, mikä alittaa päivä- ja yöajan suunnitteluohjearvon. Valtioneuvoston asetuksen sikojen suojelusta mukaan siat eivät saa olla jatkuvasti alttiina melulle, joka ylittää 65 desibeliä dB(A). Melumallinnuksen mukaan ulkomelutaso Santaporsas Oy:n tuotantorakennuksen kohdalla on noin 37,5 dB, mistä johtuen tuulivoimahankkeen meluhaitan läheisen sikatilan eläimiin ja niiden hyvinvointiin arvioidaan olevan pieni.

2.2.5. Välke

Välkemallinnuksen mukaan tuulivoimalan ympäristöönsä aiheuttaman ns. vilkkuvan varjostuksen esiintymisalue ja esiintymistiheys laskettiin EMD WindPRO 2.9 -ohjelman Shadow -moduulilla. Roottorin halkaisijan ollessa 126 m ja napakorkeus 144 m, Real Case -välkelaskennan mukaan yhdenkään asuin- tai lomarakennuksen kohdalla vuotuinen välkemäärä ei ylitä 8 tuntia. Pohjoispuolella sijaitsevan tuotantorakennuksen kohdalla, jonka yhteydessä on asuinrakennus, välkemäärä on noin 9 tuntia vuodessa. Kun laitosmallin dimensiot ovat kaavan sallimissa maksimimitoissa (roottori 132 m ja napakorkeus 144 m = kokonaiskorkeus 210 m), Real Case -välkelaskennan mukaan yhdenkään asuin- tai lomarakennuksen kohdalla vuotuinen välkemäärä ei ylitä 8 tuntia. Pohjoispuolella sijaitsevan tuotantorakennuksen kohdalla, jonka yhteydessä on asuinrakennus, välkemäärä on 11 tuntia ja 17 minuuttia vuodessa.

2.2.6. Lentoestevalot

Kaavaselostuksen mukaan lentoestevalot voidaan havaita niillä alueilla, jonne näkyy tuulivoimalatornin korkein kohta (napakorkeus). Käytännössä valo on siis mahdollista havaita sää- ja valaistusolosuhteista

riippuen kauempaa kuin itse voimala eli esimerkiksi kirkkaana yönä yli 30 kilometrin päästä. Valonlähteet on suunnattu ylöspäin, joten ne valaisevat enemmän taivasta kuin ympäröivää maisemaa. Päiväsaikaan taivaan valoisuus on niin suuri, ettei lentoestevalon kirkkaus pysty nousemaan häiritsevän voimakkaaksi taustavaloon nähden. Pilvisellä säällä valot voivat jonkin verran heijastua pilvissä, mikä erottuu erityisesti pimeään aikaan. Päiväsaikaan huonolla kelillä valot eivät näy kauas runsaan pilvisyyden ja sateen takia. Korkeisiin voimaloihin vaaditaan yöllä vilkkuva valkoinen valo, joka on paljon päivävaloja himmeämpi. Valon vilkkuminen muuten pimeässä näkymässä voidaan kuitenkin kokea häiritsevänä tekijänä.

(---)

2.3. Hallinto-oikeuden johtopäätökset

2.3.1. Selvitysten riittävyys

Maankäyttö- ja rakennuslaki edellyttää, että kaavan vaikutukset on riittävästi selvitetty muun muassa alueelle osoitettujen ja ympäristössä jo olevien maankäyttötarpeiden yhteen sovittamisen arvioimiseksi. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia. Kun kyseessä on maankäyttö- ja rakennuslain 77 a §:ssä tarkoitettu tuulivoimarakentamista ohjaava yleiskaava, on selvitysten riittävyyden arvioinnissa otettava huomioon myös maankäyttö- ja rakennuslain 77 b §:n mukaiset tuulivoimakaavan sisältövaatimukset.

Melun vaikutusarviointi on Isosuon tuulivoimapuiston alueella suoritettu yleisesti sovellettavan melun mallintamista koskevan menetelmän ISO 9613-2 avulla. Menetelmä on ympäristöministeriön ohjeen 2/2014 mukainen keino arvioida voimaloiden melupäästöjä. Melutason lähtöarvoina Ramboll Oy:n suorittamassa mallinnuksessa on käytetty napakorkeudeltaan 144 metrin korkuista Vestas V126-3.3 MW -tuulivoimalaa. Saatuja tuloksia on verrattu ympäristöministeriön tuulivoimarakentamisen suunnittelua koskevassa ohjeessa 4/2012 esitettyihin melun suunnitteluohjejarvoihin.

Ohjeen 4/2012 mukaan mikäli tuulivoimalan ääni on laadultaan erityisen häiritsevää eli tonaalista, kapeakaistaista, impulssimaista tai amplitudimoduloitunutta, lisätään laskenta- tai mittaustulokseen 5 dB ennen suunnitteluohjearvoon vertaamista. Melumallinnuksessa ei ole tehty 5 dB:n lisäystä.

Amplitudimodulaatio on keskeinen tuulivoimamelun häiritsevyyttä lisäävä tekijä. Se liittyy erityisesti suurten voimaloiden ominaisuuksiin. Voimakkaan amplitudimodulaation esiintyvyyttä ei nykytietämyksellä

pystyä luotettavasti ennustamaan, vaan amplitudimodulaation esiintymisen voidaan todeta luotettavasti vain mittauksin. Kaavaratkaisun mahdollistamien tuulivoimaloiden koko, asutuksen läheisyys ja valittajien esiin tuomat selvitykset tukevat vaatimusta häiritsevyyskorjauksen edellyttämisestä. Ympäristöministeriön ohjeen 2/2014 mukaan melun impulssimaisuuden ja amplitudimodulaation vaikutukset sisältyvät kuitenkin lähtökohtaisesti valmistajan ilmoittamiin melupäästön takuuarvoihin. Ympäristöministeriön ohjeen mukaan häiritsevyyskorjaus voidaan huomioida laskennan lähtöarvoissa, mikäli tiedetään tuulivoimalan melupäästön sisältävän kapeakaistaisia/tonaalisia komponentteja ja voidaan arvioida näiden erityispiirteiden olevan kuulohavainnoin erotettavissa ja ohjeistuksen mukaisesti todennettavissa melulle altistuvalla alueella. Melumallinnuksen mukaan lähtötietona ei ole todettavissa melun kapeakaistaisuutta.

Edellä mainituilla perusteilla selvityksiä ei voida pitää maankäyttö- ja rakennuslain tarkoittamalla tavalla riittämättöminä siksi, ettei 5 dB:n häiritsevyyskorjausta ole tehty. Kaavamääräyksissä on rakennuslupavaiheessa edellytetty meluselvityksen tekemistä valitulla voimalatyypillä ja sen varmistamista, etteivät voimalat aiheuta ympäristöministeriön suunnitteluohjearvojen 4/2012 keskiäänitasojen ylittävää melua. Tähän nähden meluselvitystä ei voida pitää maankäyttö- ja rakennuslain tarkoittamalla tavalla riittämättömänä siksi, että mallinnus on tehty vain 3,3 MW:n voimalalla, vaikka kaavassa ei ole annettu määräyksiä tuulivoimaloiden tehosta.

Tuulivoimaloiden aiheuttama sisämelu on selvitetty ympäristöministeriön ohjeen 4/2012 mukaisesti arvioimalla sisämelutasot ulkomelutasojen perusteella ottamalla huomioon rakennusten vaipan ääneneristävyys. Pienitaajuista melua on tarkasteltu kuudessa pisteessä. Rakennuksilta edellytetään enimmillään noin seitsemän desibelin ääneneristävyyttä, jotta sisämelulle annetut ohjearvot eivät ylity tarkastelupisteissä. Asiassa on arvioitu, että normaali rakentamistapa riittää vaimentamaan tuulivoimaloiden melun toimenpiderajojen alle. Asiassa on riittävällä tavalla voitu arvioida sisämeluvaikutuksia.

Edellä mainituilla perusteilla tehtyjen selvitysten perusteella saadaan riittävän luotettavaa tietoa suunniteltujen tuulivoimaloiden käytönaikaisista asuinalueilla vallitsevista melutasoista.

Kaavan laatimisen yhteydessä laaditaan selvityksiä kaavan vaikutusten arvioimiseksi. Välkemallinnus on tehty kooltaan sekä pienemmällä tuulivoimalalla että isommalla tuulivoimalalla, jossa napakorkeus ja kokonaiskorkeus ovat kaavamääräysten enimmäismitoissa. Kaavamääräyksissä on lisäksi edellytetty varjostusselvityksen tekemistä valitulta voimala-

tyypiltä. Valittajan viittaamat välkeajat ovat worst case-laskennasta, jossa muun muassa pilvisiä päiviä ei ole huomioitu lainkaan. Suomen olosuhteissa Real case -tilanteeseen perustuvaa mallinnusta on pidettävä paremmin todellisia olosuhteita vastaavana. Tähän nähden kaava perustuu riittäviin selvityksiin ja tutkimuksiin. Selvityksiä ei voida myöskään pitää puutteellisina sillä perusteella, että kaava-aineistossa ei ole suunnitelmalla välkkeen aiheuttamien haittojen vähentämisestä.

Pesimälinnustoa kartoitettiin linjalaskennalla, kahdella pistelaskennalla ja yöllisellä kehrääjäkuuntelulla. Lisäksi linnustoa on havainnoitu luontotyypin inventointien yhteydessä kolmena päivänä. Alueen linnustosta on ollut käytettävissä myös muuta kuin kaavan selvitystyön yhteydessä kerättyä aineistoa alueen linnustosta. Selvitysten perusteella on voitu riittävällä tavalla arvioida kaavan vaikutuksia pesimälinnustoon.

Lintujen kevätmuuttoa on seurattu 9 päivänä 53,5 tunnin ajan. Syysmuuttoa seurattiin neljänä päivänä 29 tunnin ajan. Seuranta-ajankohta oli liian myöhäinen osan lajien kannalta eikä yömuuttoa ole seurattu. Vaikka syysmuuttoseurannan perusteella on mahdollista saada vain suhteellisen rajoittunut ja yleispiirteinen käsitys alueen muuttolinnustosta, on selvitysten perusteella riittävällä tavalla arvioitavissa kaavan vaikutukset muuttolinnustoon. Arvioinnissa on voitu käyttää hyväksi myös aiempia ja muualta saatuja tietoja lintujen muuttoreiteistä. Asiaa ei ole syytä arvioida toisin yksinomaan sen vuoksi, että kaava-alueen eteläpuolen tulvalammikoiden merkitystä ei ole huomioitu linnustaselvityksessä.

Tehtyjen selvitysten perusteella on arvioitavissa, täyttääkö hyväksytty osayleiskaava maankäyttö- ja rakennuslain yleiskaavalle ja tuulivoimayleiskaavalle asettamat vaatimukset. Kaava perustuu siten riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin.

2.3.2. Melu

Melumallinnuksen tulosten perusteella yksikään asuin- tai lomarakennus ei sijaitse alueella, jolla ulkomelutaso ylittää 40 dB(A). Yhden loma-asunnon sekä yhden yhdistetyn tuotanto- ja asuinrakennuksen osalta laskennallinen ulkomelutaso ylittää 35 dB(A).

Ympäristöministeriön ohjeen 4/2012 mukainen melutason ohjearvon ylittyminen ei välittömästi merkitse sitä, että kaava olisi tällä perusteella lainvastainen, vaan on arvioitava, onko mainittu haitta kaavamääräyksiin tai rakennuslupamenettelyssä muutoin rajoitettavissa siten, että asumisen ja tuulivoimarakentamisen tarpeet voidaan sovittaa yhteen siten, että saavutetaan kaavan sisältövaatimukset täyttävä ratkaisu. Asiassa on otettava huomioon myös se, että melutason ohjearvot ovat ainoastaan suositusluonteisia.

Tuulivoimayleiskaavaan liitetyn kaavamääräyksen mukaan ennen rakennusluvan myöntämistä tulee varmistaa, etteivät voimalat aiheuta ympäristöministeriön suunnitteluohjearvojen 4/2012 keskiäänitasojen ylittävää melua, jolloin lähtökohtaisesti melun aiheuttama haittavaikutus minimoituu. Lisäksi rakennusluvan yhteydessä on esitettävä meluselvitykset valitulta voimalatyypiltä. Nämä kaavamääräykset on mahdollista ottaa huomioon arvioitaessa kaavan sisältövaatimusten täyttymistä.

Hallinto-oikeus toteaa, että sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella 545/2015 ei ole muutettu muun muassa tuulivoimarakentamisesta annettuja ulkomelun ohjearvoja. Kun otetaan huomioon rakennuksen eristävyyys, on voitu arvioida etteivät mallinnuksen mukaiset sisämelutasot ylitä myöskään valvonta-asetuksen 545/2015 liitteen mukaisia melun ohjearvoja.

2.3.3. Välke

Niin sanotussa todellisen tilanteen -mallinnuksessa välkevaikutus kaikilla muilla kiinteistöllä kuin kaava-alueen pohjoispuolella sijaitsevalla tuotanto- ja asuinrakennuksella jää alle 8 tuntiin vuodessa. Pienemmällä roottorin halkaisijalla tuotanto- ja asuinrakennuksen kohdalla välkevaikutus ylittää kahdeksan tuntia ja isommalla roottorin halkaisijalla välkkeen määrä on yli suositusten mukaisen kymmenen tuntia vuodessa. Kaavamääräyksissä on kuitenkin ennen rakennusluvan myöntämistä edellytetty varjostusselvityksen tekemistä välkevaikutuksen selvittämiseksi valitulta voimalatyypiltä. Asiassa on kaavan lainmukaisuutta arvioitaessa otettava huomioon myös rakennuslupamenettelyssä oleva mahdollisuus antaa tarkentavia ja haittoja rajoittavia ehtoja.

2.3.4. Maisema ja rakennettu ympäristö

Suunnitellut tuulivoimalat sijoittuvat turvetuotantoalueelle ja tavanomaiselle talousmetsäalueelle. Kun otetaan huomioon tuulivoimaloiden sijainti ja koko, hanketta ei ole mahdollista toteuttaa aiheuttamatta muutoksia ympäristössä ja maisemakuvassa. Tuulivoimalat sijaitsevat eräiltä osin melko lähellä laajaa Punkalaitumenjoen maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä ja valtakunnallisesti arvokasta Punkalaitumen RKY-alueita. Merkittävimmät maisemavaikutukset Punkalaitumenjokilaakson alueella kohdistuvat kaava-alueen läheisyyteen alueen pohjoispuolelle. Vaikutukset kuitenkin lieventyvät etäisyyden ja pinnanmuotojen muuttuessa. Valtakunnallisesti arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön vaikutusten voidaan laadittujen selvitysten perusteella katsoa olevan suhteellisen vähäisiä. Punkalaitumenjoen kulttuurimaisema-alueita on vasta ehdotettu valtakunnallisesti merkittäväksi alueeksi. Merkityksellisimmät maisemavaikutukset kohdistuvat kuitenkin vain pienelle alueelle laajaa maakunnallisesti arvokasta Punkalaitumenjoen kulttuuriympäristöä. Kaavan laatiminen edellyttää usein erilaisten ja keskenään

ristiriitaistenkin sisältövaatimusten ja valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden yhteensovittamista. Asiaa kokonaisuutena arvioiden kaavassa on hallinto-oikeuden käsityksen mukaan otettu riittävällä tavalla huomioon rakennetun ympäristön ja maiseman arvojen vaaliminen sekä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet.

2.3.5. Vaikutukset linnustoon

Kaava-alue on suurelta osin tavanomaista metsätalousaluetta tai lintujen vakiintuneen elinympäristön ulkopuolista turpeenottoaluetta. Kaavalla ei voida arvioida olevan merkittäviä haitallisia vaikutuksia kaavan vaikutusalueen linnustoon. Asiaa ei ole syytä arvioida toisin yksinomaan sen vuoksi, että selvityksissä ei ole tarkemmin perusteltu 600 metrin etäisyyden käyttöä häiriintyvyyden arvioinnissa.

2.3.6. Kohtuuton haitta

Asuntojen arvon aleneminen tuulivoimaosayleiskaavan toteuttamisen seurauksena on saadun selvityksen perusteella mahdollista. Isosuon tuulivoimaosayleiskaavan alue on pääasiassa metsätalouskäytössä. Melusta annettujen suunnitteluohjeiden ylityksiä ei tapahdu lukuun ottamatta yhtä loma-asuntoa. Asiassa ei ole syytä epäillä, etteikö melumallinnus antaisi luotettavaa kuvaa melun tasosta. Lisäksi kaavamääräyksissä edellytetään ennen rakennusluvan myöntämistä, etteivät voimat aiheuta ympäristöministeriön suunnitteluohjeiden 4/2012 keskiäänitasoja ylittävää melua. Alueelle ei myöskään ole aiemmin kaavoituksella osoitettu uusia asuinrakentamisalueita eikä rakentamisrajoitus koske olemassa olevien rakennusten korjaamista. Kaavassa meluvaikutusten perusteella asetettu rakentamisrajoitus ei ole kohtuuton. Santaporsas Oy:n kohdalla meluarvot eivät ylitä vakituisen asunnon arvoja. Hallinto-oikeuden näkemyksen mukaan melusta ei aiheudu Santaporsas Oy:n sian- tuotannolle kohtuutonta haittaa. Lisäksi oikeuskäytännön mukaan kaavan toteuttamisesta aiheutuva muutos maisemakuvaan ja sen mahdollinen vaikutus kiinteistön arvoon ei ole sellainen maanomistajan kannalta kohtuuton haitta, jota maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitetaan.

Kun välkkeen osalta otetaan huomioon asiassa päätöksessä aikaisemmin lausuttu, ei välkkeen voida katsoa aiheuttavan maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitettua kohtuutonta haittaa.

Tuulivoimaloiden lentoestevalot voivat näkyä joihinkin asuinrakennuksiin. Niiden vaikutusta ei voida kuitenkaan pitää sillä tavalla merkittävänä, että niistä aiheutuisi maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitettua kohtuutonta haittaa.

(---)

Myöskään asiaa kokonaisuutena arvioiden maanomistajille tai muulle oikeuden haltijalle ei aiheudu kohtuutonta haittaa.

(---)

2.3.7. Hallinto-oikeuden loppujohtopäätökset

Hallinto-oikeus ei voi kumota valtuuston hyväksymää lainmukaista kaavaa sillä perusteella, että toisenlainen kaavaratkaisu olisi valittajien käsityksen mukaan tarkoituksenmukaisempi.

Edellä mainituilla perusteilla ja kun otetaan huomioon meluhaittojen ehkäisemiseksi annetut kaavamääräykset, hallinto-oikeus katsoo, että kaava on toteutettavissa siten, että se valituksenalaisilta osin täyttää terveellistä, turvallista ja viihtyisää elinympäristöä, maiseman ja luonnonarvojen vaalimista sekä ympäristöhaittojen vähentämistä koskevat sisältövaatimukset. Kaava ei aiheuta maanomistajille tai muille oikeuden haltijoille maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitettua kohtuutonta haittaa. Kaava ottaa riittävällä tavalla huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Kunnanvaltuuston päätös ei ole valituksessa esitetyillä perusteilla lainvastainen.

Hallinto-oikeuden soveltamat oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut

Kuntalaki (365/1995) 90 § (1375/2007)

Kuntalaki 145 § ja 147 § 1 momentti (410/2015)

Käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa

Kari Kaskela ja hänen asiakumppaninsa ovat valituksessaan vaatineet, että Hämeenlinnan hallinto-oikeuden ja Punkalaitumen kunnanvaltuuston päätökset kumotaan.

Vaatimustensa tueksi Kaskela ja hänen asiakumppaninsa ovat esittäneet muun ohella seuraavaa:

Isosuon tuulivoimaosayleiskaavan alue on suunniteltu valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi määritellyn Punkalaitumen keskustan kylämaiseman (RKY) sekä maakunnallisesti arvokkaiisiin maisema-alueisiin kuuluvan Punkalaitumenjoen kulttuurimaiseman läheisyyteen. Jokilaaksoa ympäröivä alue on määritelty maatalousalueeksi, jolla on erityisiä ympäristöarvoja (MY-alue). Jokilaaksossa kulkee joen uoma seurailleen myös maisematie Taikayöntie, joka on virallinen matkailutie ja tunnettu matkailunähtävyytenä. Punkalaitumenjoen

kulttuurimaisema on esitetty liitettäväksi valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuurimaisemien joukkoon ja ympäristöministeriö on vuonna 2016 esittänyt Punkalaitumenjoen viljelymaisemat -nimisen valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen perustamista.

Voimalat näkyisivät joen yli Punkalaitumen keskustajamaan, joka sijaitsee jokilaakson pohjoisrinteessä. Lähimmät kyläalueet Kannisto ja Teikarla sijoittuvat kaava-alueen pohjois-koillispuolelle. Niiden vieressä sijaitsee lisäksi Parrila ja muita kyläalueita, joista on suorat näkymät tuulivoima-alueelle. Voimalat hallitsisivat näkymää erityisesti joen pohjoispuolella kulkevalta maisematieltä katsottuna, koska ne rikkoisivat ehjän metsäprofiilin ja näkyisivät laajasti tie- ja kylämaisemassa. Myös suunnitteluvaiheen viranomaislausunnot osoittavat, että Isosuon tuulivoimaloiden sijoituspaikka on ongelmallinen ja että maisema- ja luontoarvot kärsisivät rakentamisesta.

Isosuon tuulivoima-alueiden toteuttamisesta aiheutuvia visuaalisia ja muita maisemavaikutuksia ei ole kaavaa laadittaessa selvitetty maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n tarkoittamalla riittävällä tavalla siten, että voitaisiin arvioida lain 39 §:n 2 momentin täyttymistä maiseman vaalimisen osalta. Myöskään lain 77 b §:n tarkoittamasta rakentamisen sopeuttamisesta maisemaan ja ympäristöön ei ole huolehdittu. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden erityistavoitteiden mukaan tulee varmistaa, että kulttuuriympäristön ja luonnonperinnön arvot säilyvät eivätkä heikkene.

Kaava-alue rajautuu etelässä suojeltuun Isosuon Natura-alueeseen. Pesimä- ja muuttolinnustoa koskevat kartoitukset eivät ole luotettavia, koska tarkastelujakso oli liian lyhyt ja kartoituksen ajoitus huono. Teetetty lyhytaikainenkin linnustoselvitys kuitenkin osoittaa, että alueella esiintyy runsaasti harvinaisia, suojeltuja lintulajeja. Löydetyistä lajeista 21 luokiteltiin huomionarvoisiksi lajeiksi. Selvityksen mukaan myös kaava-alueen sisällä esiintyi 10 lintudirektiivilajeihin tai uhanalaisuusluokkiin kuuluvaa lajia. Suojelualueen viereiseltä kaava-alueelta on tavattu metsoja metsäkanalintuselvityksen yhteydessä vuonna 2014. Suunniteltu tuulivoima-alue sijoittuu valtakunnalliselle kurkien päämuuttoreitille ja myös muut lajit käyttävät samaa alueelle kohdistuvaa muuttoväylää. Muuttoreitiltään laskeutuvat tai reitilleen palaavat muuttolinnut olisivat Isosuon tuulivoima-alueella suuressa vaarassa joutuessaan lentämään törmäysriskikorkeudella. Tuulivoimateollisuusalue ei sovi Isosuon luonnonsuojelualueen välittömään läheisyyteen, koska on odotettavissa, että arvokkaalle ja runsaalle linnustolle aiheutuu huomattavaa häiriötä.

Kaava-alueen etäisyys kunnan keskustassa kulkevalle Punkalaitumenjoelle on 1,0–1,5 kilometriä. 2,5 kilometrin säteellä alueesta on lukuisia asuntoja, mukaan lukien huomattava osa kunnan keskustaajamasta. Jos hanke toteutettaisiin suunnitellulla tavalla, muodostuisi melu Punkalaitumenjoen lähiympäristön asukkaiden kannalta ongelmaksi.

Laadittu melumallinnus sisältää useita vakavia virheitä ja puutteita. Mallinnuksessa ei ole käytetty suurinta kaavan mahdollistamaa 5 MW:n voimalatyyppejä, eikä mallinnuksessa ole käytetty lähtöarvona ympäristöministeriön mallintamisohjeiden edellyttämää takuuarvoa. Mallinnus on tehty käyttäen äänitehotasoa L_{WA} 106 dB(A), mutta takuuarvoa $L_{WA,d}$ ei ole käytetty. Takuuarvoon sisältyy äänitehotason lisäksi varmuusarvo k , eli takuuarvo pitää sisällään laskennan epävarmuuden. Mallinnus ei myöskään ota lainkaan huomioon häiritsevyystekijöitä, kuten amplitudimodulaatiota tai mahdollista kapeakaistaista, eikä mitään muitakaan epävarmuustekijöitä. Virheet melumallinnuksen lähtötiedoissa johtavat liian lyhyisiin etäisyyksiin voimaloiden ja melulle altistuvien kohteiden välillä.

Meluselvityksessä todetaan, että tutkittava laitosmalli ei valmistajan toimittamien tietojen mukaan aiheuta kapeakaistaista melua, eikä melun arvioida olevan kapeakaistaista tarkastelluilla satojen metrien etäisyyksillä. Tämä ei pidä paikkaansa, sillä kapeakaistaista ilmenee pääosin taajuuksilla 20–50 Hz ja näin pienillä taajuuksilla etäisyyden kasvaessa ääni ei vaimene käytännössä lainkaan. Voimala tuottaa kapeakaistaista melua ja sille ominaiset piirteet ovat siten varmasti myös kuultavissa. Laskenta- tai mittaustulokseen olisi näin ollen tullut ympäristöministeriön ohjeiden mukaan lisätä 5 desibeliä ennen suunnitteluohjearvoon vertaamista. Tämän häiritsevyysskorjauksen huomioon ottaminen merkitisi suojavyöhykkeen kasvamista huomattavasti, ja kaavamääräyksissä mainitut suunnitteluohjearvot ylittyisivät lukuisten kaava-alueen ympäristön vakinaisten ja loma-asuntojen osalta.

Melumallinnuksessa käytetyistä epäluotettavista lähtötiedoista johtuen myös sisämelun ja sisämelulle tyypillisen pienitaajuisen melun tarkastelu ei ole tuottanut oikeita tuloksia. Sisämelutasoja arvioitaessa ei ole otettu huomioon, että lähietäisyydellä sijaitsevat asuinrakennukset ja lomakäytössä olevat mökit ovat pääasiassa 50–70 vuotta sitten rakennettu ja seinärakenteeltaan lautarakenteisia rakennuksia, joissa erityisesti pienillä taajuuksilla jäädään huomattavasti nykyaikaisten ulkoseinien ääneneristävyuden alapuolelle. Jotta mallinnuksesta olisi saatu varmuus, lähimpien asuinrakennusten ulkoseinien ääneneristävyys olisi pitänyt mitata paikan päällä. Melumallinnuksessa suoritetusta pienitaajuisen melun laskennasta puuttuvat kaikki edellä mainitut tarvittavat korjaukset ja

häiritsevyyssisäykset. Uudet 15.5.2015 voimaan tulleen sosiaali- ja terveysministeriön asunnon terveydellisiä olosuhteita koskevan asetuksen (545/2015) mukaiset sisämelun toimenpiderajat on otettava huomioon tuulivoima-alueella.

Laaditun välkemallinnuksen mukaan välkemäärät kolmessa laskentapisteteessä ovat huomattavan suuria, kun roottorin mitta on maksimaalinen 132 metriä. Pahimman tilanteen laskentatulokset olivat näissä laskentapisteissä 62–106 tuntia. Välkemäärä on suurin Santaporsaan tuotantotilan ja sen yhteyteen tarkoitettujen rakennusluvan saaneiden asuinrakennuksen kohdalla. Todellinen tilanne -laskentatuloksen mukaan Santaporsaan tuotantotilan asuinrakennuksen kohdalla vuotuisesti välkemääräksi tulisi 17 tuntia, joka ylittää selkeästi raja-arvon 8 tuntia vuodessa.

Koska vuosittainen välketuntien määrä laskentatulosten mukaan ylittäisi ohjearvon pahimmassa tilanteessa moninkertaisesti ja todellinen tilanne -laskennassakin eräät kiinteistöt ovat lähellä raja-arvoja, on melko todennäköistä, että välkehäiriötä voi aiheutua useammallakin kiinteistöllä. Liiallinen välke koetaan vastaavalla tavalla häiritseväksi kuin melukin. Myös lentoturvallisuuden vuoksi tarvittavien huomiovalojen välkkyminen aiheuttaisi haittaa öisin.

Tuulivoimamelun vaikutusalueelle ei saa rakentaa uusia rakennuksia asumiskäyttöön, mutta vanhojen korjaaminen on sallittua. Rakennuskielto perustuu todellisiin mitattaviin meluarvoihin, joten pahimmillaan melunormit ylittävä haitallinen etäisyys on huomattavasti suurempi kuin kaava-alue. Kysymys on kohtuuttomasta haitasta ihmisten asuinoloille. Osayleiskaava-alueen ympäristössä sijaitsevien asuin-kiinteistöjen omistajille aiheutuu kohtuutonta haittaa myös kiinteistöjen arvon alenemisen myötä. Laaditusta tuulivoimaosayleiskaavasta aiheutuu lisäksi erityisen suurta haittaa kaava-alueen rajalla sijaitsevan Santaporsas Oy:n liiketoiminnalle. Osayleiskaavan toteuttaminen rajoittaisi yrityksen toimintaa ja kehittämismahdollisuuksia ja sille aiheutuisi toiminnan laajuus huomioon ottaen merkittäviä taloudellisia riskejä. Sikalatoiminta on erityisen herkkää melu- ja välkehaitalle. Myös voimaloissa mahdollisesti syntyvästä tulipalosta aiheutuva vaara sikalassa oleville eläimille tulisi ottaa huomioon.

Punkalaitumen kunnanhallitus on antanut selityksen, jossa se on muun ohella viitannut Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle antamaansa lausuntoon sekä esittänyt valituksen hylkäämistä.

Kari Kaskela ja hänen asiakumppaninsa ovat antaneet vastaselityksen.

Kari Kaskela ja hänen asiakumppaninsa ovat toimittaneet omasta aloitteestaan lisäkirjelmän.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

1. Korkein hallinto-oikeus on tutkinut asian. Kunnanvaltuuston ja hallinto-oikeuden päätökset kumotaan yleiskaavamääräyksen ”Uusia asuin- ja loma-asuinrakennuksia tai muita melusta häiriintyviä toimintoja ei saa sijoittaa alueelle, jolla ympäristöministeriön melun suunnitteluohjeissa 4/2012 määritellyt melutasot voivat ylittyä” osalta.
2. Muilta osin valitus hylätään. Hallinto-oikeuden päätöstä ei muutoin muuteta.

Perustelut

1. Kaavamääräyksen kumoaminen

Sovellettavat oikeusohjeet

Maankäyttö- ja rakennuslain 41 §:n 1 momentin mukaan yleiskaavassa voidaan antaa määräyksiä, joita kaavan tarkoitus ja sen sisällölle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen tarvitaan yleiskaava-alueella suunniteltaessa tai rakennettaessa taikka muutoin käytettäessä (*yleiskaavamääräykset*). Yleiskaavamääräykset voivat muun ohessa koskea maankäytön ja rakentamisen erityistä ohjausta tietyllä alueella sekä haitallisten ympäristövaikutusten estämistä tai rajoittamista.

Maankäyttö- ja rakennuslain 43 §:n 1 momentin mukaan lupaa rakennuksen rakentamiseen ei saa myöntää siten, että vaikeutetaan yleiskaavan toteutumista. Lupa on kuitenkin myönnettävä, jos yleiskaavasta johtuvasta luvan epäämisestä aiheutuisi hakijalle huomattavaa haittaa eikä kunta tai, milloin alue on katsottava varatuksi muun julkisyhteisön tarkoituksiin, tämä lunasta aluetta tai suorita haitasta kohtuullista korvausta (*ehdollinen rakentamisrajoitus*). Haittaa arvosteltaessa ei oteta huomioon omistussuhteissa yleiskaavan hyväksymisen jälkeen tapahtuneita muutoksia, ellei niitä ole tehty yleiskaavan toteuttamista varten.

Pykälän 2 momentin mukaan yleiskaavassa voidaan määrätä, ettei yleiskaava-alueella tai sen osalla saa rakentaa niin, että vaikeutetaan yleiskaavan toteutumista (*rakentamisrajoitus*). Tällöin ei sovelleta, mitä 1 momentissa säädetään.

Pykälän 4 momentin mukaan mainitussa pykälässä säädetyistä rajoituksista johtuvasta lunastus- ja korvausvelvollisuudesta säädetään 101 ja 140 §:ssä.

Yleiskaavamääräys

Isosuon tuulivoimaosayleiskaavassa on osoitettu viisi tuulivoimalan aluetta (tv), joille saa sijoittaa yhteensä kuusi tuulivoimalaa.

Yleiskaavan yleisissä määräyksissä on määrätty, että uusia asuin- ja loma-asuinrakennuksia tai muita melusta häiriintyviä toimintoja ei saa sijoittaa alueelle, jolla ympäristöministeriön melun suunnitteluohjearvoissa 4/2012 määritellyt melutasot voivat ylittyä.

Oikeudellinen arviointi

Edellä mainitulla yleiskaavamääräyksellä rajoitetaan uutta rakentamista, joten määräystä on pidettävä rakentamisrajoituksena. Rakentamisrajoitus voidaan antaa joko maankäyttö- ja rakennuslain 43 §:n 1 momentin tai 43 §:n 2 momentin nojalla. Esillä olevassa kaavassa ei ole ilmoitettu, kumpaan lainkohtaan rakentamisrajoitus perustuu. Yleiskaavamääräyksellä on kuitenkin määritelty ennalta, millainen rakentaminen vaikeuttaa yleiskaavan toteuttamista. Tällainen määräys voi oikeudellisesti perustua vain maankäyttö- ja rakennuslain 43 §:n 2 momenttiin, joten määräys sisältää ehdottoman rakentamisrajoituksen.

Yleiskaavassa on sinänsä mahdollista rajoittaa rakentamista melualueille ja käyttää ohjauskeinona maankäyttö- ja rakennuslain 43 §:n 2 momentissa säädettyä ehdotonta rakentamisrajoitusta. Tällaisista määräyksistä on esitetty esimerkkejä ympäristöministeriön julkaisemassa oikeudellisesti sitomattomassa maankäyttö- ja rakennuslaki 2000 -sarjan oppaassa n:o 11 ”Yleiskaavamerkinnot ja -määräykset”. Mainitun oppaan mukaan melualueet osoitetaan joko rajaus- tai rasterimerkinnotilla, jonka yhteyteen tehdään merkintä ”me”.

Kunnanvaltuuston päätös yleiskaavan hyväksymisestä on hallintopäätös, josta tulee riittävän selkeästi käydä ilmi, miten sitä on pidettävä ohjeena toteutettaessa kaavaa rakennus- ja toimenpidelupamenettelyissä sekä mahdollisessa maankäyttö- ja rakennuslain 101 §:n mukaisessa menettelyssä.

Valituksen kohteena olevassa kaavassa ei ole kaavakartalla osoitettu niitä alueita, joita rakentamisrajoitus koskee, vaan rajoituksen kiinteistöllinen ulottuvuus ratkaistaan sen perusteella, voiko alueelle aiheutua määräyksessä mainitussa ohjeessa tarkoitettua melua. Tällaisesta kaavamääräyksestä ei käy riittävän yksiselitteisesti ilmi, miten kaavaa on pidettävä sitä toteutettaessa ohjeena ja minkä kiinteistöjen alueilla rakentamista on rajoitettu. Tähän nähden ei ole riittäviä edellytyksiä arvioida, miten rajoitus vaikuttaa maanomistajien oikeuteen rakentaa maalleen ja miten maankäyttö- ja rakennuslain 43 §:n 2 momentissa säädettyä rajoitusta

on sovellettava yksittäistapauksissa. Niin ikään puuttuvat edellytykset arvioida maanomistajakohtaisesti, täyttääkö yleiskaava maankäyttö- ja rakennuslain 39 §:n 4 momentissa säädetyn kohtuullisuuden vaatimuksen. Tämän epäselvyyden vuoksi rakentamisrajoituksen sisältävä kaavamääräys on lainvastaisena kumottava. Määräys ei kuitenkaan ole niin keskeinen osa kaavaratkaisua, että kunnanvaltuuston päätös kaavan hyväksymisestä ja hallinto-oikeuden päätös olisi kumottava kokonaan.

2. Valituksen hylkääminen

Kun otetaan huomioon edellä ilmenevät hallinto-oikeuden päätöksen perustelut ja perusteluissa mainitut oikeusohjeet sekä korkeimmassa hallinto-oikeudessa esitetyt vaatimukset ja asiassa saatu selvitys, hallinto-oikeuden päätöksen muuttamiseen muutoin kuin edellä mainitun kaavamääräyksen osalta ei ole perusteita.

Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

Korkein hallinto-oikeus:

Kari Kuusiniemi
oikeusneuvos

Hannu Ranta
oikeusneuvos

Mika Seppälä
oikeusneuvos

Kari Tornikoski
oikeusneuvos

Taina Pyysaari
oikeusneuvos

Petri Hellstén

Asian esittelijä, oikeussihteeri

Jakelu

Päätös
Jäljennös

Kari Kaskela ym., oikeudenkäyntimaksu 500 euroa
Hämeenlinnan hallinto-oikeus
✓Punkalaitumen kunnanhallitus
Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Ympäristöministeriö

Toimituskirjan jäljennöksen oikeaksi todistaa

Jaostosihteeri Milla Jokinen